

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νσις : Ἰωάννου Γενναδίου 14 - 115 21, Ἀθήναι
Τηλ. 210-72.72.204, Fax 210-72.72.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

Πρωτ. 2058
Ἀριθ.
Διεκπ. 869

Ἀθήνησι τῇ 13^ῃ Μαΐου 2020

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 3021

Πρός
τούς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Εἰς τὰς Ἐδρας αὐτῶν

ΘΕΜΑ: «Ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 12.5.2020
ὡς πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν Ἱερῶν Ναῶν κατὰ τὸ χρονικόν
διάστημα ἀπὸ 17^{ης} Μαΐου ἕως 5^{ης} Ἰουνίου ἐ.ἔ.»

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ !

Συνοδικῇ Ἀποφάσει, ληφθεῖση ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 12^{ης} μηνός Μαΐου ἐ.ἔ., γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἐν τῇ ῥηθείᾳ Συνεδρία Αὐτῆς, ἐν ὄψει τῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν εἰς τὰς Θείας Λειτουργίας καὶ τὰς Ἱεράς Ἀκολουθίας ἐντὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς 17^{ης} Μαΐου 2020, ἀπεφάσισεν ὅπως καθορίσῃ τὰς ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ συνωστισμοῦ τῶν πιστῶν καὶ πιθανῆς ἐξαπλώσεως τῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ Covid-19, αἵτινες θὰ ἰσχύσουν ἀπὸ 17^{ης} Μαΐου ἕως 5^{ης} Ἰουνίου ἐ.ἔ., ὡς ἐξῆς:

1) Κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν δέον ὅπως ἐφαρμόζηται, τῇ ἐπιτηρήσει εἰδικῶς ἐξουσιοδοτηθέντος ἐπὶ τούτῳ

προσώπου, ἢ τήρησις τῆς ἀποστάσεως τοῦ ἑνός καί ἡμίσεος (1,5) μέτρου τοῦλάχιστον μεταξύ τῶν πιστῶν. Εἰς περίπτωσιν δέ καθ' ἣν ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ (ἐξαιρουμένων τῶν βοηθητικῶν χώρων) ὑπερβαίνει τά πεντακόσια (500) τ.μ., ὁ μέγιστος ἀριθμός παρευρισκομένων ἐκ τοῦ νόμου ὀρίζεται εἰς τά πεντήκοντα (50) πρόσωπα.

2) Ἐπί τῷ σκοπῷ τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν πιστῶν κρίνεται ἀναγκαῖον ὅπως ἀναρτηθοῦν εἰς τοὺς πίνακας ἀνακοινώσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἢ καί εἰς τὰς ὑφισταμένας ἰστοσελίδας των: α) τό ὥράριον τελέσεως τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, β) τό ὥράριον κατά τό ὅποῖον ὁ Ἱερός Ναός θά παραμένῃ ἀνοικτός διά τήν προσέλευσιν τῶν πιστῶν καί γ) ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν πιστῶν, οἵτινες δύνανται ἵνα παρευρίσκωνται ταῦτοχρόνως ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ὑγειονομικὰς ὑποδείξεις.

3) Τό ἀρμοδίως ἐξουσιοδοτηθέν πρόσωπον διά τόν ἔλεγχον τῆς ἀναμονῆς εἰς τὰς εἰσόδους τῶν Ἱερῶν Ναῶν συνιστᾶται ἵνα φέρῃ τά ὑπό τοῦ νόμου προβλεπόμενα μέτρα προστασίας (μάσκα, γάντια κ.λπ.). Ἐφόσον παρέχεται ἡ δυνατότης, προτείνεται ἡ χρῆσις διαφορετικῶν θυρῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ διά τήν ἀσφαλεστέραν εἴσοδον καί ἔξοδον τῶν πιστῶν. Ἐπιπροσθέτως, ἀπαιτεῖται ἡ τοποθέτησις εἰδικῶν ἀπορριματοδοχείων εἰς τὰς ἐξόδους τῶν Ἱερῶν Ναῶν διά τήν ἄμεσον ἀπόρριψιν τοῦ χρησιμοποιηθέντος ἐξοπλισμοῦ ὑγιεινῆς.

4) Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ ἀριθμός τῶν προσελθόντων ὑπερβαίνει τόν ἐπιτρεπόμενον διά τοὺς εἰσερχομένους εἰς τοὺς Ἱερούς Ναούς, οὗτοι δύνανται ὅπως παραμένωσιν ἐν τῷ προαυλίῳ χώρῳ, προσευχόμενοι καί τηροῦντες τήν ἐνδεδειγμένην ἀπόστασιν τοῦ ἑνός καί ἡμίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ των, καθὼς θά ἔχουν τεθῆ εἰς λειτουργίαν τά ἐξωτερικά μεγάφωνα τῶν Ἱερῶν Ναῶν, κατά τὰς ἐκ τῆς κειμένης νομοθεσίας ἐπιτρεπομένας ὥρας καί εἰς τό προβλεπόμενον ἐπίπεδον ἐκπομπῆς ἤχου.

5) Ἐάν ὑφίστανται πλείονες τοῦ ἑνός Ἐφημέριοι εἰς τινὰς Ἱερούς Ναούς, συνιστᾶται ἡ τέλεσις περισσοτέρων Θείων Λειτουργιῶν κατά τήν αὐτὴν ἡμέραν, συμφώνως τῇ ἐκκλησιαστικῇ συνηθείᾳ καί πρακτικῇ, τόσον κατά τήν Κυριακὴν, ὅσον καί

κατά τὰς μεγάλας Ἑορτάς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δύνανται οἱ κατά τόπους Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται νά ἐπιτρέψωσι, κατά τήν ποιμαντικήν Αὐτῶν κρίσιν, τήν τέλεσιν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθροῦ ἀφ' ἑσπέρας, μετὰ τήν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ. Αἱ Ἀγρυπνίαι θά τελῶνται κατά τὰ καθιερωμένα, ἀναφορικῶς δέ πρὸς τὰς κωδονοκρουσίας, δέον ὅπως τελῶνται κατά τόν συνήθη τρόπον.

6) Ἡ Ἱερά Σύνοδος προτρέπει τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας ἵνα συστήσωσι τήν συχνήν τέλεσιν Θείων Λειτουργιῶν καί κατά τὰς ἐργασίμους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διευκολύνσεως τῶν ἐργαζομένων πιστῶν, ἀλλὰ καί τῆς συμμετοχῆς των εἰς ἐλάσσοнос προσελεύσεως λειτουργικὰς Συνάξεις.

7) Ὅσοι ἐκ τῶν πιστῶν ἀνήκουσιν εἰς ὑγειονομικῶς εὐπαθεῖς ομάδας (ἡλικιωμένοι, ἀσθενεῖς πάσχοντες ἐξ ἀναπνευστικῶν προβλημάτων ἢ σακχαρώδους διαβήτου ἢ καρδιαγγειακῶν νοσημάτων, ἀνοσοκατεσταλμένοι) παρακαλοῦνται ἵνα ἀποφεύγουν τήν ἔξοδον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῶν, χάριν τῆς προστασίας τῆς υἰείας των. Ἐάν δέ ἐπιθυμοῦν τήν κατ' οἶκον ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν των, καί κυρίως τήν Θεῖαν Μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, δύνανται οἱ Ἱερεῖς, λαμβάνοντες τὰ ἀπαραίτητα μέτρα προφυλάξεως, νά ἐπιτελοῦν τό ἀδιάπτωτον ποιμαντικόν των καθῆκον.

8) Θεωρεῖται ἀναγκαῖα ἢ μέριμνα διὰ τήν τοποθέτησιν ἀντισηπτικῶν/ἀπολυμαντικῶν εἰς τὰς εἰσόδους τῶν Ἱερῶν Ναῶν, διὰ τήν ὑποχρεωτικήν δι' ἅπαντας τοὺς εἰσερχομένους ἀπολύμανσιν τῶν χειρῶν, ὡς καί ἡ τοποθέτησις εἰς ἐμφανές σημεῖον τοῦ προβλεπομένου ἀναγκαίου ἐξοπλισμοῦ ὑγιεινῆς (χαρτομάνδηλα, χάρτιναι πετσέται κ.λπ.).

9) Ὅσάκις παρέχεται ἡ δυνατότης διευθετήσεως τοῦ χώρου ἐκάστου Ἱεροῦ Ναοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς παρουσίας τῶν πιστῶν συμφώνως πρὸς τήν ὡς ἄνω ἀναλογίαν (ἐν πρόσωπον ἀνά δέκα (10) τ.μ. ἐπιφανείας καί μέ ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἑνός καί ἡμίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ των), δέον ὅπως διατηρῶνται ἐντός τῶν Ἱερῶν Ναῶν μόνον τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς προσερχομένους καθίσματα, τιθέμενα κατά τὰς προσηκούσας μεταξὺ των ἀποστάσεις. Πρὸς τόν σκοπόν αὐτόν θά διευκολύνη ἡ

ἀπόσυρσις τῶν περισσευόντων καθισμάτων ἐκτός τῶν Ἱερῶν Ναῶν.

10) Ὁ φυσικός ἐξαερισμός τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ἐνόσω παραμένουν ἀνοικτοί, εἶναι ὑποχρεωτικός. Εἰς περίπτωσιν χρήσεως τεχνητοῦ κλιματισμοῦ, ἐνδείκνυται ἡ ἄμεσος μέριμνα διὰ τόν καθαρισμόν τῶν φίλτρων αὐτοῦ, καθώς καί ἡ ἐξασφάλισις ταῦτοχρόνου φυσικοῦ ἐξαερισμοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου ἐκ τῶν θυρῶν καί τῶν παραθύρων αὐτοῦ, κατὰ τήν διάρκειαν τῆς τυχόν λειτουργίας του.

11) Καθίσταται ἀδήριτος καί ἀπόλυτος ἡ ἀνάγκη διὰ τήν συχνήν καί σχολαστικήν καθαριότητα, καί διὰ τήν τακτικήν ἀπολύμανσιν δι' ἀντισηπτικοῦ διαλύματος τῶν σημείων καί τῶν ἐπιφανειῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ὅπου παρατηρεῖται συχνή πρόσβασις τῶν πιστῶν.

12) Κατὰ τήν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των εἰς τόν Ἱερόν Ναόν, οἱ πιστοί, μέ προσωπικήν των εὐθύνην καί μέριμναν, συνιστᾶται ἵνα φέρουν προστατευτικήν μάσκαν, τήν ὁποίαν ἀσφαλῶς θά ἀφαιροῦν προσερχόμενοι εἰς τήν Θείαν Μετάληψιν. Ἐάν δέ πιστός τις, ἐνόσω παραμένει ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ, παρουσιάσῃ συμπτώματα ἀσθενείας, ἐπιβάλλεται ὅπως ληφθῇ μέριμνα διὰ τήν ἄμεσον καί ἀσφαλῆ ἀπομάκρυνσίν του ἢ, ἐφόσον τοῦτο δέν εἶναι δυνατόν, διὰ τήν ἀσφαλῆ μετακίνησίν του εἰς εἰδικόν χώρον, πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαφῆς μεθ' ἑτέρων προσώπων. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοιούτων φαινομένων, κρίνεται ὑποχρεωτική ἡ πρόβλεψις διὰ τήν ὑπαρξίν καταλλήλου χώρου (π.χ. γραφεῖον, χώρος εἰς τό πνευματικόν κέντρον κ.λπ.) μέ ἐπαρκῆ ἐξαερισμόν, ὅπου θά ὑπάρχουν μάσκαί, χαρτομάνδηλα, πλαστική σακούλα διὰ τήν ἀπόρριψιν αὐτῶν, καί ἀντισηπτικόν διάλυμα χειρῶν.

13) Κατὰ τήν προσέλευσιν εἰς τήν Θείαν Μετάληψιν ἀπαιτεῖται ἵνα τηρῶνται μετ' ἀκριβείας αἱ προβλεπόμεναι ἀποστάσεις μεταξύ τῶν πιστῶν. Ἐπίσης, κατὰ τήν διανομήν τοῦ ἀντιδώρου, τοῦ ἄρτου, τῶν κολλύβων καί ἄλλων εὐλογιῶν, πέραν τῆς τηρήσεως τῶν ἀναλόγων ἀποστάσεων, κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ τήρησις τῶν σχετικῶν ὑγειονομικῶν προφυλάξεων.

14) Ἐπαναβεβαιοῦνται αἱ ἀπό 16^{ης} Μαρτίου καί 1^{ης} Ἀπριλίου 2020 Ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς πρὸς τήν

λιτήν τέλεσιν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, συμφώνως πρὸς τὸ ἦθος καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς μεγάλας Πανηγύρεις τῆς περιόδου αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι θὰ πρέπει νὰ διακρίνονται διὰ τὴν μετὰ σεμνότητος τέλεσιν των ὑπὸ μόνου τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως. Αἱ Λιτανεῖαι καὶ αἱ μεταφοραὶ Ἱερῶν Εἰκόνων καὶ Ἱερῶν Λειψάνων πρὸς προσκύνησιν ἀναστέλλονται προσωρινῶς μέχρι τῆς 5^{ης} Ἰουνίου ἐ.ξ.

15) Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τέλεσιν τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων τοῦ Γάμου καὶ τῆς Βαπτίσεως καὶ τῶν Ἐξοδίων Ἀκολουθιῶν, ἰσχύουν ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω προβλεπόμενα σχετικῶς πρὸς τὴν προσέλευσιν τῶν πιστῶν, ἐνῶ τὰ Ἱερά Μυστήρια θὰ τελῶνται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, συμφώνως πρὸς προγενεστέραν Συνοδικὴν Ἀπόφασιν. Ἀναφορικῶς δέ πρὸς τοὺς στολισμούς τῶν Ἱερῶν Ναῶν, θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ προτίμησις τῆς λιτότητος καὶ τῆς ἀπλότητος.

16) Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναμετάδοσις τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν μέσῳ τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν, «κατ' οἰκονομίαν» διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Ὡς πρὸς τὰς τηλεοπτικὰς ἀναμεταδόσεις, ἐπιτρέπονται μόνον μέσῳ τῶν Ἐθνικῶν καὶ Περιφερειακῶν Τηλεοπτικῶν Δικτύων καὶ τῶν Σταθμῶν ἀμιγυῶς Ἐκκλησιαστικοῦ Προγράμματος τῆς τηλεψίας ἢ καὶ τοῦ διαδικτύου, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς χρήσεως μόνον ἕως δύο τηλεοπτικῶν καμερῶν (ἐξαιρεῖται ὁ Μητροπολιτικὸς Ἱερός Ναός Ἀθηνῶν, λόγῳ τῆς ἀναμεταδόσεως ὑπὸ τῆς Δημοσίας Τηλεοράσεως) καὶ τοῦτο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀποφυγῆς τῆς παρουσίας προσώπων ἐπὶ πλεον τῶν ἐπιτρεπομένων, ἐντὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν. Δέν ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις τηλεοπτικῶν καμερῶν ἢ καὶ φωτογραφικῶν στιγμιοτύπων ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. Καθίσταται αὐτονόητον ὅτι διὰ τὴν ἀναμετάδοσιν ἢ καὶ φωτογράφησιν ἐντὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ἐκ μέρους ἐπαγγελματιῶν ἢ ιδιωτῶν, δέον ὅπως ἔχη ἐξασφαλισθῆ ἢ ἐκ τῶν προτέρων ἄδεια τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τῇ εὐθύνη τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων καὶ Ἡγουμενοσυμβουλίων, καὶ ὅπως τηρῶνται ἐπακριβῶς ὅλαι αἱ περὶ προσωπικῶν δεδομένων προβλέψεις τοῦ νόμου, κυρίως δέ ὡς πρὸς τὴν προβολὴν τῶν προσώπων τῶν πιστῶν καὶ ἰδίως τῶν μικρῶν παιδιῶν, ἢ ὁποῖα δέν

ἐπιτρέπεται ἄνευ τῆς κατά νόμον συναινέσεως. Εἰς τὰ Ἱερά Μυστήρια τοῦ Γάμου καί τῆς Βαπτίσεως θεωρεῖται αὐτονόητος ἡ δυνατότης παροχῆς ἀδείας πρὸς τοὺς φωτογράφους, ὑπὸ μόνου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου.

17) Λόγω τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀποφασισθείσης ἀναστολῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τῶν Σχολῶν Γονέων, τῶν Σχολῶν Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Ἀγιογραφίας, τῶν Συνάξεων Νέων καί Μελέτης Ἁγίας Γραφῆς καί πασῶν τῶν συναφῶν δραστηριοτήτων, προτρέπονται αἱ κατά τόπους Ἱεραὶ Μητροπόλεις, ὅπως ἐνθαρρύνουν τὴν διὰ τοῦ διαδικτύου καί γενικῶς τῆς τεχνολογίας ποιμαντικὴν δραστηριοποίησιν τῶν Ἱερέων καί τῶν κατηχητῶν καί κατηχητριῶν, πρὸς ὄφελος κυρίως τῶν ὀρθοδόξων νέων μας.

18) Τὰ συσσίτια τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς διανομῆς τῶν πακέτων - γευμάτων καί οὐχὶ τῆς σιτίσεως ἐντὸς τῶν σχετικῶν δομῶν. Διὰ τὴν παρασκευὴν των κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων ὑγιεινῆς τῶν τροφίμων, ἀλλὰ καί ἡ τήρησις τῆς ἀποστάσεως τῶν παρασκευαστῶν τῶν τροφίμων καί τῶν ἀτόμων πού βοηθοῦν εἰς τὴν διανομὴν καί τὴν παράδοσιν τῶν πακέτων. Ἡ πιστὴ καί σχολαστικὴ τήρησις τῶν μέτρων ἀτομικῆς ὑγιεινῆς (ὑγιεινὴ χειρῶν, ὀρθὴ ἀναπνευστικὴ ὑγιεινὴ, ὀρθὴ χρῆσις σκευῶν κ.λπ.), ὡς καί τῶν γενικωτέρων προβλεπομένων κανόνων ὑγιεινῆς, εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητος καί αὐστηρῶς ἐπιβεβλημένη δι' ἀπάσας τὰς Μονάδας Φιλανθρωπικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

19) Δέν ἐπιτρέπεται, ἄχρι καιροῦ, ἡ παράθεσις ἐπιμνημοσύνων δεξιώσεων εἰς τὰ Πνευματικὰ Κέντρα ἢ εἰς τὰς Αἰθούσας τῶν Ἱερῶν Ναῶν, πρὸς ἀποφυγὴν συνωστισμοῦ, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἰσχύοντα περὶ μὴ λειτουργίας τῶν χώρων ἐστίασεως καί συναθροίσεως κοινῶ.

20) Τὰ ἀνωτέρω ἰσχύουν δι' ἅπαντας τοὺς Ἐνοριακοὺς, Προσκυνηματικοὺς, Κοιμητηριακοὺς, Ἰδρυματικοὺς κ.λπ. Ἱεροὺς Ναοὺς, τὰ Μητροπολιτικά καί Ἐνοριακά Παρεκκλήσια, οὐχὶ ὅμως καί διὰ τὰ Παρεκκλήσια, τὰ ὁποῖα εὗρισκονται ἐντὸς ἰδιωτικῶν κτημάτων, κτιρίων καί ἐπιχειρήσεων (π.χ. συγκροτη-

μάτων κατοικιών, κέντρων έκδηλώσεων, ξενοδοχείων κ.λπ.), όπου δέν επιτρέπεται ή προσέλευσις πιστών διότι, ως Ίδιωτικοί Ναοί, εἶναι προωρισμένοι διά τήν ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἰδιοκτητῶν καί τῶν οἰκείων αὐτῶν.

21) Ἄπαντα τά ἀνωτέρω ἀφοροῦν καί εἰς τάς Ἱεράς Μονάς καί τά Ἡσυχαστήρια. Κατά τό ὡς ἄνω δέ χρονικόν διάστημα, ἀπαγορεύονται αἱ ὀργανωμένοι ὁμαδικαί προσκυνηματικά ἐπισκέψεις. Ὁ ἀριθμός ἐπισκεπτῶν πού μποροῦν νά δέχωνται ἡμερησίως (χωρίς διανυκτέρευσιν) δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπερβαίνη τήν ἀναλογίαν ἐν ἄτομον ἀνά 10 τ.μ. τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἢ ἐτέρου χώρου λατρείας Αὐτῆς ἢ τοῦ χώρου ἐγκαταβίωσης, μέ ἀνώτατον ὄριον τά πενήκοντα (50) ἄτομα.

Συμπληρωματικῶς ἀναφέρεται ὅτι κατά τήν προσεχῆ Κυριακήν, 17^{ην} Μαΐου 2020, θά τελεσθῆ Ἐπιμνημόσυνος Δέησις, ὁ τύπος τῆς ὁποίας ἀποστέλλεται συνημμένως, δι' ἅπαντας τοὺς ἐκ τῆς ἐνσκηψάσης πανδημικῆς νόσου τοῦ νέου κορωνοϊοῦ κοιμηθέντας ἀδελφούς ἡμῶν.

Ἐπί πλέον ἐπισυνάπτεται καί ἡ ὑπ' ἀριθ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 29519 Κ.Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. Β' 1816/12.5.2020) μέ θέμα: «Επιβολή προσωρινῶν μέτρων στους θρησκευτικούς χώρους λατρείας για την προστασία της δημόσιας υγείας ἐναντι του κορωνοϊοῦ COVID-19, για το χρονικό διάστημα ἀπό 17.5.2020 ἕως και 5.6.2020», πρὸς ὑμετέραν ἐνημέρωσιν.

Ἀναφορικῶς πρὸς τό ἀδικαιολογήτως ἀναφυόμενον κατά καιρόν ζήτημα περὶ τῶν ὑποτιθεμένων κινδύνων, οἵτινες, κατά τάς βλασφήμους ἀπόψεις τινῶν, φέρεται ὅτι ἐλλοχεύουν κατά τήν τέλεσιν τοῦ ζωογόνου Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκφράζει τήν πικρίαν, τήν βαθεῖαν λύπην καί τήν ἐκ διαμέτρου ἀντίθεσιν της πρὸς πάνθ' ὅσα ἀναγράφονται, ἀναμεταδίδονται καί παρουσιάζονται μέσῳ τοῦ διαδικτύου ἐν σχέσει πρὸς τόν διασυρμόν τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὑπομιμνήσκουσα δι' ἔτι μίαν φοράν εἰς ἅπαντας, ὅσοι εἴτε ἐξ ἀγνοίας εἴτε ἐκ συνειδητῆς ἀπιστίας προσβάλλουσι βάνανυσα τά ἱερά καί τά ὅσια, τά δόγματα καί τοὺς ἱερούς κανόνας τῆς πίστεως ἡμῶν, ὅτι ἡ Θεία Κοινωνία εἶναι «φάρμακον

ἀθανασίας, ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῆν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ διὰ παντός».

Ἐν κατακλείδει, γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὅπως ἀποστείλῃ συντόμως καί ἐτέραν Ἐγκύκλιον Αὐτῆς ἀπευθυνομένην πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα, ἵνα ἀναγνωσθῇ ἐπ' Ἐκκλησίαις, ἀντὶ ἄλλου Κηρύγματος.

Ἐπὶ δέ τούτοις, κατασπαζόμενοι τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἐν Κυρίῳ Ἀναστάντι, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης.

- † Ὁ Ἀθηνῶν **ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ**, Πρόεδρος
- † Ὁ Θεσσαλονίκης Ἄνθιμος
- † Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτος
- † Ὁ Μηθύμνης Χρυσόστομος
- † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Χρυσόστομος
- † Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος
- † Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Θεόφιλος
- † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Γεώργιος
- † Ὁ Παροναξίας Καλλίνικος
- † Ὁ Φωκίδος Θεόκτιστος
- † Ὁ Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς Ἰουστῖνος
- † Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Στέφανος
- † Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀθανάσιος
- Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
- † Ὁ Ὠρεῶν Φιλόθεος

Ἀκριβές Ἀντίγραφον
 Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
 Ὁ Ὠρεῶν Φιλόθεος

Η ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΔΕΗΣΙΣ

ΥΠΕΡ ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ

ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΛΟΙΜΙΚΗΣ ΝΟΣΟΥ

ΚΕΚΟΙΜΗΜΕΝΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΗΜΩΝ

Τελεσθησομένη μετὰ τὸ πέρασ

τῆς Θείας Λειτουργίας

τῆς Κυριακῆς 17 Μαΐου 2020

Μετά τό «Εἶη τό ὄνομα Κυρίου...» θά ψαλῆ ἡ ὡς κάτωθι Δέησις:

Ὁ Ἱερεὺς:

Ἦχος Δ΄

Μετὰ πνευμάτων δικαίων, τετελειωμένων, τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου, Σῶτερ ἀνάπαυσον, φυλάττων αὐτάς, εἰς τὴν μακαρίαν ζωὴν, τὴν παρὰ σοὶ φιλόανθρωπε.

Εἰς τὴν κατάπαυσίν σου Κύριε, ὅπου πάντες οἱ ἅγιοί σου ἀναπαύονται, ἀνάπαυσον τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου, ὅτι μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καταβάς εἰς Ἄδην, καὶ τὰς ὀδύνας λύσας τῶν πεπεδημένων, αὐτὸς καὶ τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου, Σῶτερ, ἀνάπαυσον.

Καὶ νῦν καὶ αἰεί,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἡ μόνη ἀγνή καὶ ἄχραντος Παρθένος, ἡ
Θεὸν ἀφράστως κηύσασα, πρέσβευε ὑπὲρ τοῦ
σωθῆναι τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου.

Ὁ Ἱερεὺς:

Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός
σου· δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.

Ὁ Λαός:

Κύριε, ἐλέησον (τρὶς).

Ὁ Ἱερεὺς:

Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυ-
χῶν τῶν κεκοιμημένων δούλων τοῦ Θεοῦ, πάν-
των τῶν ὑπὸ τῆς ἐνσκηψάσης λοιμικῆς παν-
δημίας τελειωθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ
τοῦ συγχωρηθῆναι αὐτοῖς πᾶν πλημμέλημα
ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον.

Ὁ Λαός:

Κύριε, ἐλέησον (τρὶς).

Ὁ Ἱερεὺς:

Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς τάξῃ τὰς ψυχὰς αὐ-
τῶν ἔνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται· τὰ ἐλέη τοῦ
Θεοῦ, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ἄφεσιν
τῶν αὐτῶν ἁμαρτιῶν παρὰ Χριστῷ τῷ ἀθα-
νάτῳ βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν αἰτησώμεθα.

Ὁ Ἱερεὺς:
Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ Λαός:
Κύριε, ἐλέησον.

Ὁ Ἱερεὺς:
Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός, ὁ τὸν θάνατον καταπατήσας, τὸν δὲ διάβολον καταργήσας, καὶ ζωὴν τῷ κόσμῳ σου δωρησάμενος, αὐτός, Κύριε, ἀνάπαυσον τὰς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων δούλων σου, πάντων τῶν ὑπὸ τῆς ἐνσκηψάσης λοιμικῆς πανδημίας τελειωθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐν τόπῳ χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως, ἐνθα ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός. Πᾶν ἀμάρτημα τὸ παρ' αὐτῶνπραχθέν ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ ἢ διανοίᾳ, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεός, συγχώρησον· ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται καὶ οὐχ ἀμαρτήσῃ· σὺ γὰρ μόνος ἐκτὸς ἀμαρτίας ὑπάρχεις· ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια.

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν

Ὁ Λαός:
Κύριε, ἐλέησον.

Ὁ Ἱερεὺς:

Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις, ἡ ζωὴ, καὶ ἡ ἀνά-
παυσις τῶν κεκοιμημένων δούλων σου, Χριστέ
ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν,
σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ
καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Λαός:

Ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς:

Αἰωνία σας ἡ μνήμη,
ἀξιομακάριστοι καὶ ἀείμνηστοι
ἀδελφοὶ ἡμῶν.

Ὁ Λαός:

Αἰωνία ἡ μνήμη·
αἰωνία ἡ μνήμη·
αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη.

Ὁ Ἱερεὺς ποιεῖ τὴν Ἀπόλυσιν
τῆς Θείας Λειτουργίας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Μαΐου 2020

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1816

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 29519

Επιβολή προσωρινών μέτρων στους θρησκευτικούς χώρους λατρείας για την προστασία της δημόσιας υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19, για το χρονικό διάστημα από 17.5.2020 έως και 5.6.2020.

**ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ - ΥΓΕΙΑΣ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α. Του άρθρου πρώτου της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού» (Α' 42) και ιδίως της περ. στ' της παρ. 2 και της περ. δ' της παρ. 4 αυτού, όπως αυτή κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4682/2020 (Α' 76),

β. του π.δ. 18/2018 «Οργανισμός του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων» (Α' 31),

γ. του π.δ. 121/2017 «Οργανισμός του Υπουργείου Υγείας» (Α' 148),

δ. του π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119),

ε. του π.δ. 83/2019 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121).

2. Την υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.23093/6.4.2020 κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας «Επιβολή του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης της τέλεσης κάθε είδους λειτουργιών και ιεροπραξιών στους θρησκευτικούς χώρους λατρείας για το χρονικό διάστημα από 12.4.2020 έως και 20.4.2020» (Β' 1178), όπως η ισχύς αυτής παρατάθηκε αρχικώς με την υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.25763/16.4.2020 κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας «Παράταση ισχύος της αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ.23093/6.4.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας (Β' 1178) έως και τις 28.4.2020» (Β' 1471) και παρατάθηκε εκ νέου με την υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.27283/28.4.2020 κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας

«Παράταση ισχύος της αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ.23093/6.4.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας (Β' 1178) έως και τις 3.5.2020» (Β' 1628).

3. Την υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.27807/2.5.2020 κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας «Επιβολή του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης της τέλεσης λειτουργιών και ιεροπραξιών στους θρησκευτικούς χώρους λατρείας και μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19 στους χώρους αυτούς για το χρονικό διάστημα από 4.5.2020 έως και 16.5.2020» (Β' 1643).

4. Την από 11.5.2020 εισήγηση της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19.

5. Την υπ' αρ. Β2α/οικ.29370/11.5.2020 βεβαίωση της Διεύθυνσης Προϋπολογισμού και Δημοσιονομικών Αναφορών του Υπουργείου Υγείας, σύμφωνα με την οποία η έκδοση της παρούσας απόφασης δεν προκαλεί δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

1. Επιτρέπεται η τέλεση λειτουργιών, λατρευτικών συνάξεων, ιεροπραξιών, μυστηρίων και κάθε είδους θρησκευτικής τελετής, καθώς και η προσέλευση προσώπων για ατομική ή κατ' ιδίαν προσευχή σε όλους ανεξαιρέτως τους χώρους θρησκευτικής λατρείας (κάθε είδους και κάθε νομικού, κανονικού και εν γένει θρησκευτικού καθεστώτος ναών και παρεκκλησίων, ευκτηρίων οίκων, τεμενών, συναγωγών κ.λπ.) κάθε δόγματος και θρησκείας, ανεξαρτήτως μεγέθους και χωρητικότητάς τους, στο σύνολο της Επικράτειας μόνο υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις, για προληπτικούς λόγους δημόσιας υγείας:

α) ο μέγιστος αριθμός ατόμων που επιτρέπεται να παρίσταται εντός του χώρου λατρείας προκύπτει από την τήρηση της αναλογίας ενός ατόμου ανά 10 τ.μ. επιφάνειας, με ελάχιστη απόσταση ενός και ημίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ τους προς όλες τις κατευθύνσεις. Στον υπολογισμό του προηγούμενου εδαφίου περιλαμβάνεται αποκλειστικά και μόνο η επιφάνεια του κύριου/ωφέλιμου χώρου που εξυπηρετεί τις λατρευτικές ανάγκες και δεν συμπεριλαμβάνονται οι επιφάνειες τυχόν άλλων όμορων κυρίων χώρων του ακινήτου που εξυπηρετούν δραστηριότητες μη λατρευτικές (π.χ. χώροι σεμιναρίων και αναγνωστηρίων), τυχόν βοηθητικών χώρων

(π.χ. γραφείων, αποθηκών), χώρων υγιεινής, κοινοχρήστων κ.λπ. Ο κατά νόμο υπεύθυνος θρησκευτικός λειτουργός οφείλει να προχωρήσει στην εσωτερική διαμόρφωση του χώρου λατρείας ώστε να είναι αμέσως διακριτές οι θέσεις (ορθίων ή καθημένων) που μπορούν να καταλάβουν οι προσερχόμενοι και να διατηρείται ο μέγιστος αριθμός τους εντός του ορίου της προαναφερθείσας αναλογίας, καθώς και η απόσταση του ενός και ημίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ τους προς όλες τις κατευθύνσεις,

β) σε περίπτωση που η επιφάνεια του χώρου λατρείας υπερβαίνει τα 500 τ.μ., ως μέγιστος αριθμός παρισταμένων ορίζεται ο αριθμός πενήντα (50),

γ) να τηρούνται όλα τα θεσπισθέντα προληπτικά μέτρα υγιεινής για την αποφυγή μετάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, όπως αυτά ανακοινώνονται από τον ΕΟΔΥ και από την Εθνική Επιτροπή Προστασίας Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19.

2. α) Οι κατά νόμο υπεύθυνοι θρησκευτικοί λειτουργοί οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τηρείται ανά πάσα στιγμή ο μέγιστος επιτρεπόμενος συνολικός αριθμός ατόμων, η αναλογία ένα άτομο ανά 10 τ.μ., η απόσταση του ενός και ημίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ τους, καθώς και τα μέτρα υγιεινής για την αποφυγή μετάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, όπως ορίζονται από την Εθνική Επιτροπή Προστασίας Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19.

β) Στις εισόδους των χώρων λατρείας υπάρχουν υποχρεωτικά δυο σταθμοί αντισηπτικών προς χρήση των προσερχόμενων. Η υγιεινή των χεριών με αντισηπτικό είναι υποχρεωτική κατά την είσοδο στο χώρο λατρείας.

γ) Στις εισόδους των χώρων λατρείας στους οποίους οι προσερχόμενοι δεν επιτρέπεται να εισέλθουν με τα υποδήματά τους, πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα πλύσης των ποδιών, με τήρηση της απόστασης του ενός και ημίσεος (1,5) μέτρου ή χρήσης ποδοναρίων, τα οποία δεν θα επαναχρησιμοποιούνται. Τα υποδήματά τους πρέπει να τοποθετούνται από τους ίδιους εντός σακούλας, η οποία θα κλείνει ερμητικά. Συνιστάται κάθε σακούλα υποδημάτων να τοποθετείται ξεχωριστά και χωρίς επαφή μεταξύ τους. Σε περίπτωση που το λατρευτικό τυπικό περιλαμβάνει τη χρήση χαλιού, συνιστάται οι προσερχόμενοι να φέρουν και να χρησιμοποιούν εντός του χώρου λατρείας το δικό τους χαλί προσευχής.

δ) Απαγορεύεται η χρήση πνευστών οργάνων. Εάν κατά το οικείο λατρευτικό τυπικό προβλέπεται η ύπαρξη χορωδίας ή ομαδικής υμνωδίας/απαγγελίας θρησκευτικών ύμνων, από τους πιστούς συνιστάται η αποφυγή τους ή η τήρηση τουλάχιστον τριών (3) μέτρων απόστασης μεταξύ τους.

ε) Καθ' όλη τη διάρκεια παραμονής στον χώρο λατρείας συνιστάται η χρήση προστατευτικής υφασμάτινης μάσκας από τους προσερχόμενους. Για την εξυπηρέτησή τους πρέπει, σε εμφανές σημείο κάθε χώρου λατρείας, να έχει ληφθεί πρόνοια για τον αναγκαίο εξοπλισμό υγιεινής (χαρτομάντηλα ή χάρτινες πετσέτες κ.λπ.).

στ) Είναι απαραίτητος ο συχνός καθαρισμός και η τοπική απολύμανση των επιφανειών που αγγίζονται (π.χ. κουπαστές, χερούλια, διακόπτες) ή χρησιμοποιούνται

για την εκδήλωση του θρησκευτικού φρονήματος από πολλά πρόσωπα.

ζ) Στις εξόδους των χώρων λατρείας τοποθετούνται υποχρεωτικά κάδοι για την απόρριψη του χρησιμοποιηθέντος εξοπλισμού υγιεινής (μάσκες, γάντια, χαρτομάντηλα, ποδονάρια κ.λπ.).

η) Με ευθύνη του κατά νόμο υπεύθυνου θρησκευτικού λειτουργού εφαρμόζεται σύστημα ελεγχόμενης εισόδου προσώπων στο χώρο λατρείας, ώστε να αποφεύγεται ο συνωστισμός και να τηρείται η απόσταση του ενός και ημίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ τους. Ο εφαρμόζων το σύστημα ελέγχου αναμονής στις εισόδους των χώρων λατρείας φέρει υποχρεωτικά όλα τα απαραίτητα μέσα προστασίας του (π.χ. μάσκα, γάντια).

θ) Ο φυσικός αερισμός των χώρων λατρείας είναι υποχρεωτικός καθ' όλη την διάρκεια λειτουργίας τους. Σε περίπτωση χρήσης τεχνητού κλιματισμού, πρέπει να εξασφαλίζεται ταυτόχρονα και φυσικός αερισμός με ανοικτές πόρτες και παράθυρα.

ι) Εφόσον κάποιος παρουσιάσει συμπτώματα ασθένειας, θα πρέπει να απομακρύνεται με ευθύνη του κατά νόμο υπεύθυνου θρησκευτικού λειτουργού από τον χώρο λατρείας, τηρώντας τις απαραίτητες προφυλάξεις. Εφόσον δεν είναι δυνατή η άμεση απομάκρυνσή του, πρέπει να απομονωθεί προσωρινά μέχρι την ασφαλή απομάκρυνσή του, αποφεύγοντας την επαφή με άλλα άτομα. Για τον σκοπό αυτό πρέπει να έχει προβλεφθεί ειδικός χώρος με εξαερισμό, μάσκες, χαρτομάντηλα, πλαστική σακούλα για απόρριψη αυτών και αντισηπτικό χεριών.

ια) Δεν επιτρέπεται η πραγματοποίηση γεύματος για τη λύση της νηστείας (Ιφτάρ) εντός των χώρων λατρείας ή σε βοηθητικούς χώρους αυτών. Με ευθύνη του υπεύθυνου κατά νόμο θρησκευτικού λειτουργού, επιτρέπεται η διανομή των γευμάτων σε ατομικό πακέτο, τηρουμένων των κανόνων προστασίας της δημόσιας υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19 (και ιδίως της απόστασης του ενός και ημίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ των ατόμων καθώς και της χρήσης προστατευτικής υφασμάτινης μάσκας και γαντιών από τον διανομέα), αποκλειστικά σε όσους συμμετείχαν στην θρησκευτική τελετή που προηγείται της λύσης της νηστείας.

3. Ο κατά νόμο υπεύθυνος θρησκευτικός λειτουργός οφείλει να ενημερώνει με κάθε πρόσφορο τρόπο (ανάρτηση σε ιστοσελίδα, ανακοίνωση κ.λπ.) και σε κάθε περίπτωση να αναρτά σε εμφανές σημείο της εισόδου του χώρου λατρείας: α) τις ώρες κατά τις οποίες τελούνται λειτουργίες, λατρευτικές συνάξεις, ιεροπραξίες και κάθε είδους θρησκευτικές τελετές, β) τις ώρες κατά τις οποίες είναι ανοικτός ο χώρος λατρείας για την πραγματοποίηση ατομικής ή κατ' ιδίαν προσευχής και γ) τον συνολικό αριθμό ατόμων που μπορούν να παρευρίσκονται ταυτόχρονα στον χώρο λατρείας σύμφωνα με την αναλογία ένα (1) άτομο ανά 10 τ.μ., με απόσταση μεταξύ τους ενός και ημίσεος (1,5) μέτρου και με την επιφύλαξη ότι, σε περίπτωση που η επιφάνεια του χώρου λατρείας υπερβαίνει τα 500 τ.μ., ως μέγιστος αριθμός παρισταμένων ορίζεται ο αριθμός πενήντα (50).

4. Οι ως άνω υποχρεώσεις καταλαμβάνουν και τους χώρους λατρείας που βρίσκονται εντός δημοσίων, δημο-

τικών, φιλανθρωπικών, κοινωφελών ή άλλων υπηρεσιών, καταστημάτων και εγκαταστάσεων (π.χ. νοσοκομείων και ψυχιατρείων, γηροκομείων, οικοτροφείων, κοιμητηρίων, κατασκηνώσεων), ιδιωτικών κτημάτων, κτιρίων και επιχειρήσεων (π.χ. συγκροτημάτων κατοικιών, κέντρων εκδηλώσεων, ξενοδοχείων). Υπεύθυνοι τήρησης των όρων, προϋποθέσεων και μέτρων της παρούσας στους προαναφερθέντες χώρους, είναι οι ιδιοκτήτες τους και οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους.

5. Οι ως άνω υποχρεώσεις καταλαμβάνουν και τις Ιερές Μονές, τα Μοναστήρια, τα Ησυχαστήρια και τους λοιπούς χώρους εγκαταβίωσης εντός της Επικράτειας. Κατά το ως άνω χρονικό διάστημα απαγορεύονται οι οργανωμένες ομαδικές προσκυνηματικές επισκέψεις. Ο αριθμός επισκεπτών που μπορούν να δέχονται ημερησίως (χωρίς διανυκτέρευση) δεν μπορεί να υπερβαίνει την αναλογία ένα άτομο ανά 10 τ.μ. του Καθολικού της Ιεράς Μονής ή του κεντρικού χώρου λατρείας του Μοναστηριού ή του χώρου εγκαταβίωσης, με ανώτατο όριο τα πενήντα (50) άτομα. Οι απαγορεύσεις επισκέψεων και όλα τα αναγκαία προληπτικά μέτρα που αφορούν στις Ιερές Μονές της Αθωνικής Πολιτείας, αποφασίζονται από τον Διοικητή του Αγίου Όρους, κατόπιν προηγούμενης ενημέρωσης της Ιεράς Κοινότητας. Με την ως άνω απόφαση του Διοικητή ορίζεται, εφεξής, ο αριθμός των εισερχομένων ημερησίως επισκεπτών, εντός των ορίων που αναφέρονται ανωτέρω. Οι Ιερές Μονές, εφόσον επιθυμούν, μπορεί να μην δέχονται επισκέπτες. Ο Διοικητής εποπτεύει την ορθή τήρηση όλων των μέτρων προστασίας, είτε αυτά λαμβάνονται από τον ίδιο τοπικά είτε λαμβάνονται σε επίπεδο Επικράτειας.

6. Όσον αφορά στις κηδείες και τις σχετικές με αυτές θρησκευτικές λειτουργίες και λοιπές ιεροπραξίες και ταφικές εκδηλώσεις, στις οποίες, σύμφωνα με τα οικεία

θρησκευτικά ήθη και πρακτικές, είθιστα η συμμετοχή και η προσέλευση συγγενών, φιλικών προσώπων και κοινού, επιτρέπεται η συμμετοχή μόνο του θρησκευτικού λειτουργού, του στενού συγγενικού περιβάλλοντος του αποβιώσαντος και των προσώπων που επιμελούνται της ταφής, τηρουμένων αυστηρώς των λοιπών προληπτικών μέτρων προστασίας και οδηγιών των υγειονομικών αρχών. Για τις θρησκευτικές λειτουργίες που πραγματοποιούνται εντός χώρων λατρείας που βρίσκονται εκτός κοιμητηρίων, ισχύουν οι διατάξεις των παρ. 1 και 2. Οι αρχές που είναι υπεύθυνες για τη λειτουργία και διαχείριση των κοιμητηρίων, επιβλέπουν την ορθή εφαρμογή του παρόντος και οφείλουν να αποτρέπουν την προσέλευση προσώπων, στα οποία δεν επιτρέπεται η συμμετοχή στην τελετή, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο.

7. Σε περίπτωση τέλεσης λειτουργίας, λατρευτικής σύναξης, ιεροπραξίας, μυστηρίου και κάθε είδους θρησκευτικής τελετής σε υπαίθριους χώρους, ισχύουν τα θεσπισθέντα προληπτικά μέτρα υγιεινής για την αποφυγή μετάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 και οι σχετικοί κανόνες περί δημοσίων, υπαίθριων συναθροίσεων.

8. Επιτρέπεται η συνέχιση των διοικητικών λειτουργιών των χώρων θρησκευτικής λατρείας.

9. Η παρούσα ισχύει για το χρονικό διάστημα από 17.5.2020 έως και 5.6.2020.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Μαΐου 2020

Οι Υπουργοί

Παιδείας
και Θρησκευμάτων
ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

Υγείας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΙΚΙΛΙΑΣ